

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Aalborg Universitet

Redaktionelt forord

Temanummer: Dimittendledighed, mangel på arbejdskraft og substitution

Iversen, Ane; Bisgaard, Maja; Klindt, Mads Peter

Published in:
Samfundsøkonomen

Publication date:
2021

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Iversen, A., Bisgaard, M., & Klindt, M. P. (2021). Redaktionelt forord: Temanummer: Dimittendledighed, mangel på arbejdskraft og substitution. *Samfundsøkonomen*, (3), 2-4. https://www.djoef-forlag.dk/openaccess/samf/samfdocs/2021/2021_3/Samf_1_3_2021.pdf

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Redaktionelt forord

Temanummer: Dimittendledighed, mangel på arbejdskraft og substitution

Det danske arbejdsmarked er på en og samme tid præget af mangel på kvalificeret arbejdskraft og høj ledighed for dimittender fra en række universitetsuddannelser. Arbejdskraftmanglen ses f.eks. i små- og mellemstore bygge- og anlægsvirksomheder og på sosu-området, hvor det gennem flere år har svært at skaffe faglærte. Imens er ledigheden for nyuddannede akademikere vokset markant. Ifølge en analyse fra tænketanken Mandag Morgen steg dimittendledigheden i 2010'erne fra 16 til 40 %. Højdespringerne i statistikken er historikere, biologer og kommunikationsuddannede, men andre kandidater er også hårdt ramt.

Dansk økonomi har siden foråret 2020 været påvirket af corona-krisen. Covid-19 har vendt op og ned på arbejdsmarkedet i flere brancher. I efteråret 2021 er beskæftigelsen sprunget tilbage på samme høje niveau som før corona. Den komplekse udfordring med manglende faglærte og ledige akademikere er imidlertid kun blevet endnu tydeligere og peger grundlæggende på en strukturel ubalance, der vil præge arbejdsmarkedet i 2020'erne. Sandsynlige negative følger er flaskehalse, tabte vækstmuligheder og prekarisering af en stor gruppe veluddannede, men økonomisk dårligt stillede danskere.

Så hvordan tackler vi problemet? I dette temanummer af Samfundsøkonomen tager en gruppe skribenter med forskellige baggrunde livtag med den dobbelte udfordring om dimittendledighed og mangel på kvalificeret arbejdskraft. Gennem syv artikler undersøges problemet og perspektiverne ved forskellige løsningsstrategier, der kan sikre kompetenceforsyningen til virksomhederne og gode job til de unge – samtidigt.

Forslag, der handler om at tilskynde flere til at tage en erhvervsuddannelse, imens nogle skal vente til senere i livet med at gå på uni, er velkendte og velbeskrevne og vil ikke blive tildelt yderligere opmærksomhed i dette temanummer. Det samme gælder regeringens plan om at skære ned på dagpengesatsen for dimittender.

Et andet og mindre udforsket greb handler om arbejdskraftsubstitution. Denne løsning går ud på, at akademikere i et vist omfang skal erstatte nogle af de håndværkere og teknikere, som virksomhederne og de offentlige arbejdspladser alligevel ikke kan skaffe. I teorien er det muligt, men kan det lade sig gøre i praksis? Temanummeret bringer først fire artikler, der tager substitutionskonceptet under behandling fra forskellige vinkler. Forfatterkredsen til

de fire artikler kommer fra Pluss Leadership, CARMA (Center for Arbejdsmarkedsforskning ved Aalborg Universitet), AC (Akademikerne), Business Esbjerg og Business Skive. Sammen har de i 2019-2021 gennemført et udviklingsprojekt støttet af Danmarks Erhvervsfremmebestyrelse med henblik på udvikling af en række digitale værktøjer, der skal gøre det lettere for små og mellemstore virksomheder at rekruttere medarbejdere ved hjælp af substitutionsmetoden.

I den første artikel præsenterer Magnus Jespersen og Mads Peter Klindt fra CARMA en teoretisk gennemgang af substitutionskonceptet, dernæst fremlægger de hovedresultaterne fra en undersøgelse med otte mellemstore jyske virksomheder, der blev gennemført som led i ovennævnte projekt. Undersøgelsens sigte var af afdække mulighederne og barriererne for substitution i praksis.

Samme virksomhedsundersøgelse er grundlaget for Ane Iversen, Maja Bisgaard og Niels Lykke Jensens artikel. De tre forfattere, der arbejder i konsulenthuset Pluss Leadership, skriver om, hvad digitale platforme skal kunne, hvis de skal understøtte en højere grad af arbejdskraftsubstitution på det danske arbejdsmarked.

Anne Sofie Fogtman og Louise Bruun Rosenbaum fra AC diskuterer i temanummerets tredje artikel behovet for et paradigmeskifte i forhold til virksomheders og offentlige organisationers rekrutteringspraksis. Den traditionelle match-making mellem stillingsprofil og jobsøger er forældet, skriver de, og dernæst kommer de med et bud på, hvordan en mere fleksibel tilgang til match mellem kompetencer og opgaver måske kan give os nye svar på, hvordan vi skaber en bedre og ikke mindst mere langsigtet balance på arbejdsmarkedet.

Lars Fjalland fra Business Skive og Peter Hegelund fra Business Esbjerg kaster mere lys over rekrutteringsudfordringerne og de strukturelle skævheder i uddannelsessystemet set fra virksomhedernes og provinsbyernes perspektiv. Substitution kan være en del af løsningen på manglen på arbejdskraft og dimittendledighed, men det fordrer en større grad af geografisk mobilitet fra dimittendernes sides og mere fokus på "employability" på de videregående uddannelser, skriver de.

I tilknytning til diskussionen om mismatch og substitution peges der altså på behovet for at styrke især universitetskandidaternes employability. Employability handler om at koble faglige kompetencer og personlige egenskaber til konkret opgaveløsning i virksomheder og offentlige organisationer. Det drejer sig med andre ord om at vende de studerendes tankegang imod arbejdsmarked og jobmuligheder, længe inden de står med eksamensbeviset i hånden.

Men hvordan kan man lave en meningsfuld employability-indsats på universitetet, der ikke til forveksling ligner et jobcenterkursus? Spørgsmålet diskuteres i temanummerets femte artikel, hvor Christian Friis-Nielsen og André Bjørn Ørum fra AAU Karriere sammen med Mads Peter Klindt fra CARMA

skriver om overvejelserne bag og indholdet i et nyt employability-modul på kandidatuddannelsen i Politik & Administration på Aalborg Universitet.

Temanummerets sjette artikel omhandler en jobgaranti som en anderledes og mere radikal løsning på dimittendledighedsproblemet. Den vil sikre beskæftigelse til alle og understøtte den grønne omstilling, men hvordan fungerer en jobgaranti i praksis, hvem skal implementere den, og hvordan målrettes en grøn jobgaranti mod højtuddannede unge? Asker Voldsgaard, der er ph.d.-studerende ved University College London, og Esben Højmark fra STAR (Styrelsen for arbejdsmarked og rekruttering) og ligeledes ph.d.-studerende står for det sjette bidrag.

De syvende og afsluttende artikel er skrevet af Emilie Agner Damm, Troels Lund Jensen og Jon Nielsen fra AE-rådet. I artiklen belyses mismatch-problemerne på arbejdsmarkedet i makro-perspektiv med udgangspunkt i AE-rådets fremskrivning af arbejdsmarkedsbalancen. De tre forfattere viser, at de største strukturelle ubalancer fortsat vil handle om mangel på faglærte og overudbud af ufaglærte. Forskellige indsatser kan målrettes ledige dimittender, men pointen er, at der ligger en langt større samfundsøkonomisk opgave i forhold til at opkvalificere de kortest uddannede.

God læselyst!

Ane Iversen, Maja Bisgaard og Mads Peter Klindt
Redaktører af temanummeret